

Rolnummers 639 en 649
Arrest nr. 35/94 van 10 mei 1994

ARREST

In zake : de vorderingen tot schorsing van de artikelen 369 tot 375 en van de artikelen 391 tot 401 van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, ingediend door de n.v. Solvay en anderen - tussengeschild.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en L. De Grève, en de rechters K. Blanckaert, L.P. Suetens, H. Boel, L. François, P. Martens, Y. de Wasseige, J. Delruelle en G. De Baets, bijgestaan door de griffier H. Van der Zwalmen, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de vorderingen*

Bij een verzoekschrift dat bij op 14 januari 1994 ter post aangetekende brief aan het Hof is toegezonden en op 17 januari 1994 ter griffie is ontvangen, vorderen

- de naamloze vennootschap Solvay, waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te Elsene, Prins Albertstraat 33, ingeschreven in het handelsregister van Brussel onder het nummer 5554;

- de naamloze vennootschap naar Frans recht Vittel, waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te Vittel (Frankrijk), ingeschreven in het handels- en vennootschappenregister van Mirecourt onder het nummer B317808491;

- de naamloze vennootschap naar Frans recht Générale de Grandes Sources, waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te Parijs (Frankrijk), rue de Courcelles 18, ingeschreven in het handels- en vennootschappenregister van Parijs onder het nummer B582022091;

- de naamloze vennootschap Société Générale de Grandes Sources Belges, waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te Etalle, rue du Bois 1, Zoning de Ganiauffet, ingeschreven in het handelsregister van Aarlen onder het nummer 21175;

- de naamloze vennootschap naar Frans recht Compagnie Fermière de l'Etablissement Thermal de Vichy, waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te Vichy (Frankrijk), avenue Eisenhower 1-3, ingeschreven in het handels- en vennootschappenregister van Cusset onder het nummer B542105291;

- de naamloze vennootschap naar Frans recht Société Commerciale d'Eaux Minérales du Bassin de Vichy, waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te Saint-Yorre (Frankrijk), avenue des Sources 70, ingeschreven in het handels- en vennootschappenregister van Cusset onder het nummer B552001752;

- de naamloze vennootschap naar Frans recht Eaux Minérales d'Evian, waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te Evian (Frankrijk), avenue des Sources 22, ingeschreven in het handels- en vennootschappenregister van Thonon onder het nummer B797080850;

- de naamloze vennootschap Aqua Benelux, waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te Sint-Lambrechts-Woluwe, de Broquevillelaan 12, ingeschreven in het handelsregister van Brussel onder het nummer 419009;

- de naamloze vennootschap Kaneka Belgium, waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te Westerlo-Oevel, Nijverheidsstraat 16, ingeschreven in het handelsregister van Turnhout onder het nummer 39141 en

- de naamloze vennootschap naar Frans recht Pierval, waarvan de maatschappelijke zetel

gevestigd is te Pont Saint Pierre (Frankrijk), fabriek van Pont Saint Pierre, ingeschreven in het handels- en vennootschappenregister van Evreux onder het nummer B317615508, die woonplaats hebben gekozen ten kantore van Mr. L. Simont, advocaat bij het Hof van Cassatie, Henri Wafelaertsstraat 47-51 te Sint-Gillis;

de schorsing van de artikelen 370 tot 375, die hoofdstuk II van boek III vormen, alsmede van de artikelen 391 tot 401, die hoofdstuk IX van boek III vormen, van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur (*Belgisch Staatsblad* van 20 juli 1993, tweede uitgave) en, subsidiair, verzoeken zij aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen de in het verzoekschrift gepreciseerde prejudiciële vragen te stellen.

Bij hetzelfde verzoekschrift vorderen de verzoekende partijen de vernietiging van dezelfde bepalingen.

Die zaak is ingeschreven onder het rolnummer 639.

Bij verzoekschrift van 7 maart 1994 vragen de verzoekende partijen het Hof te verklaren dat rechter E. Cerexhe de geschiktheid heeft verloren om over de zaak te oordelen; of, ten minste, hem te wraken.

Bij een verzoekschrift dat bij op 18 januari 1994 ter post aangetekende brief aan het Hof is toegezonden en op 20 januari 1994 ter griffie is ontvangen, vordert de naamloze vennootschap Bru Chevron, waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is te Stoumont (Chevron), rue Bru 2, ingeschreven in het handelsregister van Verviers onder het nummer 15.418, die woonplaats heeft gekozen ten kantore van Mr. G.-A. Dal, advocaat te 1050 Brussel, Dageraadstraat 18, primair, de schorsing van de artikelen 369 tot 401 van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur en, subsidiair, de vernietiging van de artikelen 369, 2° tot 6°, 370 tot 375, 389, 3°, 4° en 5°, en 401, 1°, van dezelfde wet.

Bij een afzonderlijk verzoekschrift dat bij op 18 januari 1994 ter post aangetekende brief aan het Hof is toegezonden, vordert de verzoekende partij de vernietiging van dezelfde bepalingen.

Die zaak is ingeschreven onder het rolnummer 649.

Bij verzoekschrift van 7 maart 1994 vraagt de verzoekende partij het Hof rechter E. Cerexhe te wraken.

II. *De rechtspleging*

Bij beschikking van 17 januari 1994, in de zaak met rolnummer 639, en bij beschikking van 20 januari 1994, in de zaak met rolnummer 649, heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

Bij beschikking van 26 januari 1994 heeft het Hof, in voltallige zitting, de twee zaken samengevoegd.

Bij beschikking van dezelfde dag heeft voorzitter M. Melchior de zaak voorgelegd aan het Hof in voltallige zitting.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er ten deze geen reden was om de artikelen 71 en volgende van de voormelde bijzondere wet toe te passen.

Bij beschikking van 9 februari 1994 heeft het Hof de terechtzitting betreffende de vordering tot schorsing vastgesteld op 8 maart 1994.

Van de beroepen tot vernietiging, de vorderingen tot schorsing, de beschikking tot samenvoeging en de beschikking tot rechtsdagbepaling is kennis gegeven aan de partijen, die, evenals hun advocaten, van de datum van de terechtzitting op de hoogte zijn gebracht bij op 15 februari 1994 ter post aangetekende brieven, die op 16 en 17 februari 1994 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

De verzoekende partijen hebben bij op 7 maart 1994 ter post aangetekende brief een verzoekschrift tot wraking van rechter E. Cerexhe toegestuurd.

Op de terechtzitting van 8 maart 1994, uitsluitend gewijd aan de vorderingen tot wraking :

- zijn verschenen :

. Mr. L. Simont, advocaat bij het Hof van Cassatie, en Mr. N. Cahen, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partijen in de zaak met rolnummer 639;

. Mr. G.-A. Dal en Mr. Fr. Tulkens, advocaten bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partij Bru Chevron;

. Mr. B. Asscherickx, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- zijn Mr. L. Simont, Mr. G.-A. Dal en Mr. B. Asscherickx gehoord;

- is rechter E. Cerexhe gehoord;

- is de zaak in beraad genomen wat het tussengeschied betreft.

De rechtspleging is gevoerd conform de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. *In rechte*

- A -

A.1. Na in herinnering te hebben gebracht dat rechter Cerexhe senator was tijdens de totstandkoming van en de stemming over de aangevochten wet, doen de verzoekende partijen in de zaak met rolnummer 639 gelden dat de heer Cerexhe heeft gestemd tegen de aanneming van de verschillende amendementen op de aangevochten artikelen, amendementen waarvan de verantwoording in haar geheel zou overeenstemmen met de argumenten verrat in de middelen die voor het Hof zijn uiteengezet.

Volgens de verzoekende partijen is de onpartijdigheid van de rechter een algemeen rechtsbeginsel dat zou samenvallen met het recht op een onafhankelijke en onpartijdige rechtbank, vastgelegd in artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

Zowel de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens als die van de Commissie zou ter zake bijzonder veeleisend zijn, zoals zou blijken uit de ontwikkelingen en wendingen ervan die zich hebben voorgedaan in verband met de deelname van de procureur-generaal aan de beraadslagingen van het Belgische Hof van Cassatie.

Door tegen de amendementen te stemmen zou senator Cerexhe een bijzonder precieze en concrete mening hebben geuit over de feitelijke kwesties en de rechtsvragen die thans aan het Hof zijn voorgelegd. In feite zou hij de verschillende onderscheiden die in de wet zijn gemaakt, verantwoord hebben geacht; in rechte zou hij zich reeds hebben uitgesproken over de grondwettigheid van de aangevochten bepalingen, gelet op het feit dat hij, tijdens zijn installatie als senator, net zoals alle parlementsleden had gezworen de Grondwet na te leven.

Aldus zou rechter Cerexhe de geschiktheid hebben verloren om te oordelen over de grondwettigheid van de aangevochten bepalingen, of zou zijn aanwezigheid in de zetel althans gewettigde en objectieve twijfel over zijn onpartijdigheid doen rijzen, hetgeen zou volstaan om hem te weren.

Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens zou toepasselijk zijn op het Arbitragehof. Dat zou niet alleen het geval zijn tijdens het onderzoek van de prejudiciële vragen, maar ook wanneer het Hof, uitspraak doende in het vernietigingscontentieux, toepassing moet maken van het gelijkheidsbeginsel, dat een beginsel zou zijn waarvan de inhoud niet abstract, maar bijzonder concreet zou zijn. De aangevochten wet zou inbreuk maken op de nijverheids- en handelsactiviteit van de verzoekende partijen, die de uitoefening van een burgerlijk recht in de zin van het Verdrag vormt.

Artikel 101, tweede lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof zou niet kunnen worden toegepast op een manier die niet zou overeenstemmen met artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

A.2. De verzoekende partij in de zaak met rolnummer 649 benadert de kwestie in de eerste plaats vanuit de invalshoek van artikel 101, tweede lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989.

Als senator heeft de heer Cerexhe de ingediende amendementen weliswaar niet heftig bestreden, maar hij heeft gestemd voor de verwerping ervan, terwijl de bedoeling van vele van die amendementen er precies in zou hebben bestaan te vermijden dat de wet met bevoegdheidsoverschrijding of discriminatie zou zijn aangetast.

Blijkens die gegevens zou rechter Cerexhe er niet op objectieve wijze toe kunnen worden gebracht zich over middelen van ongrondwettigheid uit te spreken als rechter, terwijl hij zich reeds over soortgelijke kwesties zou hebben uitgesproken door de verschillende stemmen die hij in de Senaat zou hebben uitgebracht.

In het licht van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens zou de objectieve onpartijdigheid van de rechter Cerexhe evenmin voorhanden zijn.

Derhalve zou het Hof zich opnieuw moeten beraden over zijn rechtspraak van arrest nr. 32 van 29 januari 1987, waarin het heeft geoordeeld dat artikel 6.1 van het Europees Verdrag van de Rechten voor de Mens niet rechtstreeks op het Hof toepasselijk was. Dat arrest zou zijn geweest in een periode waarin enkel bevoegdheidsconflicten bij het Hof aanhangig konden worden gemaakt. Thans zou het Hof uitspraak doen over subjectieve rechten en daarom zou elke verzoeker alle waarborgen, en met name die van onpartijdigheid, waarin het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens voorziet, moeten kunnen genieten.

A.3. Op de terechtzitting van 8 maart 1994 heeft de Ministerraad gesteld dat, indien een rechter zou worden gewraakt om de enkele reden dat hij voor een wet heeft gestemd, de mogelijkheid waarin artikel 101, tweede lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 voorziet, iedere betekenis zou worden ontnomen.

A.4. Na te zijn gehoord, overeenkomstig artikel 102 van de bijzondere wet, heeft rechter Cerexhe verklaard zich naar de beslissing van het Hof te richten.

- B -

B.1. De verzoekende partijen voeren aan dat rechter Cerexhe objectief niet de vereiste waarborgen van onpartijdigheid biedt om in de huidige zaken zitting te nemen, doordat hij als senator aan de vergaderingen van de Senaat van 13 en 14 juli 1993 heeft deelgenomen en alsdan een neen-stem heeft uitgebracht over amendementen op de thans in het geding zijnde artikelen 369 tot 375 van de wet van 16 juli 1993.

B.2.1. Het Arbitragehof is een rechtscollege dat als dusdanig gehouden is het algemeen rechtsbeginsel van de subjectieve en objectieve onpartijdigheid van de rechter te eerbiedigen.

Het eerste lid van artikel 101 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof bepaalt :

« De rechters van het Hof kunnen worden gewraakt om de redenen die luidens de artikelen 828 en 830 van het Gerechtelijk Wetboek tot wraking aanleiding geven. »

Het tweede lid van dat artikel verduidelijkt, ten aanzien van de rechters die benoemd zijn op grond van hun hoedanigheid van gewezen parlements lid :

« Het feit dat een rechter van het Hof heeft deelgenomen aan de totstandkoming van de wet, het decreet of de in artikel 26bis [thans artikel 134] van de Grondwet bedoelde regel die het onderwerp van een beroep tot vernietiging of van een verwijzingsbeslissing uitmaakt, vormt op zich geen reden tot wraking. »

B.2.2. De deelneming aan de totstandkoming van een wet door een parlements lid volstaat niet om te twijfelen aan de onpartijdigheid waartoe hij zal gehouden zijn wanneer hij, in zijn hoedanigheid van rechter die voor het leven benoemd is, onafhankelijk is en aan een strikt stelsel van onverenigbaarheden is onderworpen, zal geroepen worden de grondwettigheid te toetsen van die wet binnen een collegiaal rechtscollege waarbij een verzoek tot vernietiging is aanhangig gemaakt.

Het standpunt waarop een vertegenwoordiger van de Natie zich heeft geplaatst om stelling te nemen ten aanzien van een beleid en de wetgevende handelingen waardoor het ten uitvoer wordt gelegd, is immers niet vergelijkbaar met dat van de rechter die gespecialiseerd is in de juridische beoordeling van de grondwettigheid van dergelijke handelingen.

B.3.1. De wetgever van een door het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden verbonden Staat moet worden vermoed te handelen met eerbiediging van dit verdrag.

Artikel 101, tweede lid, van de bijzondere wet op het Arbitragehof dient dus te worden geïnterpreteerd met inachtneming van de vereisten die het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft ontwikkeld inzake de onpartijdigheid die voorgeschreven is bij artikel 6.1 van dit verdrag. De bijzondere wetgever heeft overigens uitdrukkelijk verklaard die vereisten te willen naleven (Memorie van toelichting, *Gedr.St.*, Senaat, 1988-1989, nr. 483/1, p. 24).

B.3.2. Volgens het Europees Hof, dat heeft geoordeeld dat artikel 6.1 kan toepasselijk zijn op een grondwettelijk hof (arrest Ruiz-Mateos, 23 juni 1993, §§ 57 tot 60, Serie A, nr. 262) wordt de optiek van de rechtzoekende « in aanmerking genomen, maar speelt zij geen doorslaggevende rol. Wat wel doorslaggevend is, is de vraag of de vrees van de betrokkene als objectief verantwoord kan worden beschouwd. » (arrest Padovani, 26 februari 1993, §§ 24 tot 27, Serie A, nr. 257-B).

B.3.3. Door in artikel 101 van de bijzondere wet de woorden « op zich » te gebruiken, heeft de bijzondere wetgever zelf het geval overwogen waarin het parlementslid dat rechter is geworden dermate bij het wetgevingsproces was betrokken dat diens objectieve onpartijdigheid in het geding zou kunnen worden gebracht.

B.4. Ten deze heeft de deelneming van senator Cerexhe aan de totstandkoming van de bestreden wet erin bestaan samen met de meerderheid waarvan zijn fractie deel uitmaakte, een ja-stem uit te brengen over die wet, en amendementen van de oppositie te verwerpen. Een dergelijke deelneming volstaat niet om een objectieve verantwoording te bieden voor de bezorgdheid van de verzoekende partijen ten aanzien van de geschiktheid van rechter Cerexhe om in onpartijdigheid de grondwettigheid van de bestreden norm na te gaan.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt de verzoeken tot wraking;

stelt de debatten met het oog op de verdere behandeling van de vorderingen tot schorsing vast op de terechtzitting van 19 mei 1994, om 15.30 uur.

Aldus uitgesproken in het Frans, in het Nederlands en in het Duits, conform artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 10 mei 1994, door de voormelde zetel, waarin rechter H. Boel, wettig verhinderd, op het ogenblik van de uitspraak is vervangen door rechter H. Coremans, bij beschikking van heden, van de voorzitter in functie M. Melchior.

De griffier,

De voorzitter,

H. Van der Zwalmen

M. Melchior